

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

جمهوری اسلامی ایران
شورای فرهنگ عمومی کشور

مرکز رصد فرهنگی کشور

پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

ناشر: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات

عنوان: رسانه و مقاومت فلسطینی؛ نگاهی به جایگاه طوفان الاقصی در افکار عمومی جهان

صفحه‌آرایی: حسین آذری

نوبت چاپ: اول. پاییز ۱۴۰۲

شمارگان: برای مخاطبان خاص

این نسخه به سفارش دبیرخانه شورای فرهنگ عمومی کشور تهیه شده است.

همه حقوق این اثر برای مرکز رصد فرهنگی کشور محفوظ است.
در صورت تخلف، پیگرد قانونی دارد.

نشانی: تهران، پایین‌تر از میدان ولی‌عصر (عج)، خیابان دمشق، شماره ۹، پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات
صندوق پستی: ۶۲۷۴ - ۱۴۱۵۵. تلفن: ۸۸۹۰۲۲۱۳. دورنگار: ۸۸۹۳۰۷۶. www.ir Kud.ir

گزارش رصد فرهنگی

(۵۶)

رصد بین الملل

(۶)

رسانه و مقاومت فلسطینی

**نگاهی به جایگاه طوفان الاقصی
در افکار عمومی جهان**

مرکز رصد فرهنگی کشور

آذر ۱۴۰۲

فهرست مطالب

۱.....	مقدمه.....
۲.....	فلسطین، مرگ سیاست و رسانه.....
۶.....	جهان عرب و عادی‌سازی روابط با رژیم صهیونیستی.....
۱۱.....	جایگاه مسئله فلسطین نزد افکار عمومی غربی.....
۱۵.....	طوفان الاقصی.....
۱۹.....	الف) دیدگاه اسرائیلی‌ها در خصوص نبرد طوفان الاقصی.....
۲۲.....	ب) دیدگاه جوامع غربی درباره جنگ طوفان الاقصی.....
۳۱.....	جمع‌بندی.....
۳۴.....	منابع.....

فهرست جدول‌ها

- جدول ۱: تعدادی از صفحات اینستاگرامی فعال در حوزه فلسطینی با بیش از یک میلیون دنبال‌کننده ۶
- جدول ۲: دلایل عدم به رسمیت شناختن اسرائیل از سوی مردم جهان عرب از سال ۲۰۱۴ تا ۲۰۲۲ ۱۰
- جدول ۳: شکاف‌های دیدگاه مردم ایالات متحده درباره اسرائیل و فلسطین (به درصد) ۱۳
- جدول ۴: نگرش درباره حماس به تفکیک سن ۲۹

فهرست نمودارها

- نمودار ۱: آمار رسانه‌های اجتماعی در محدوده فلسطین..... ۴
- نمودار ۲: دیدگاه افکار عمومی جهان عرب در خصوص به رسمیت شناختن رژیم صهیونیستی..... ۸
- نمودار ۳: دیدگاه افکار عمومی جهان عرب در خصوص به رسمیت شناختن رژیم صهیونیستی به تفکیک مناطق مختلف عربی..... ۹
- نمودار ۴: نوع نگاه به فلسطین و اسرائیل..... ۱۴
- نمودار ۵: استفاده نوجوانان آمریکایی از اپلیکیشن‌ها..... ۱۵
- نمودار ۶: موافقت مردم درباره راه حل دو دولتی..... ۱۸
- نمودار ۷: راه حل مطلوب طیف‌های سیاسی اسرائیلی برای پایان نزاع..... ۱۸
- نمودار ۸: درگیری اسرائیل و فلسطین چقدر برای مردم کشورهای اروپای غربی و آمریکا اهمیت دارد؟..... ۲۳
- نمودار ۹: جانبداری غربی‌ها و همدردی دولت‌هایشان با اسرائیل و فلسطین..... ۲۴
- نمودار ۱۰: اهمیت درگیری اسرائیل و فلسطین برای مردم کشورهای غربی..... ۲۵
- نمودار ۱۱: مردم بیشتر چه کسی را مسئول درگیری‌های اخیر در اسرائیل و غزه می‌دانند؟..... ۲۶
- نمودار ۱۲: نگرش درباره موضع انگلیس در قبال درگیری‌های اخیر در اسرائیل و غزه..... ۲۶
- نمودار ۱۳: نگرش درباره موضع آمریکا در قبال درگیری‌ها میان اسرائیل و غزه ۲۰۱۴..... ۲۸
- نمودار ۱۴: نگرش درباره موضع آمریکا در قبال درگیری‌ها میان اسرائیل و غزه ۲۰۲۳..... ۲۸
- نمودار ۱۵: نگرش درباره حماس..... ۲۹

مقدمه

آنچه در صبحگاه هفت اکتبر به وقوع پیوست، از حیث ماهیت بسی محتمل و مطابق انتظار بود. هرچند کسی زمان دقیق آغاز درگیری سرنوشت‌ساز میان مقاومت فلسطین و رژیم صهیونیستی را نمی‌دانست؛ اما شواهد و قرائن دال بر وقوع تنش‌ی فراگیر در سرزمین فلسطین داشت. چیزی که همگان را در بهت فروبرد، کیفیت ورود جنبش حماس به میدان نبرد بود.

در دنیای مجازی آنچه به‌عنوان محتوای رسانه‌ای منتشر می‌شود، محتوایی است جهت‌دار و هدفمند برای اثرگذاری بر افکار عمومی. اولین تصاویر منتشره از حمله حماس به سرزمین‌های اشغالی، به‌گونه‌ای بود که لحظه‌ای در ذهن مخاطب ناآگاه جای مظلوم و ظالم را عوض می‌کرد. گویی گروهکی تروریستی به قلمروی سرزمینی کشوری حمله‌ور شده و به وحشیانه‌ترین شکل ممکن شهروندان آن را قلع و قمع می‌کند. از این نقطه بود که جنگ روایت‌ها آغاز شد. در یکسو جنبش حماس با چهره‌ای داعش‌گونه رخ می‌نمود و در سوی دیگر، با چهره‌ای نجیب و مقاوم در برابر ۷۵ سال اشغالگری رژیم‌ی جعلی. افکار عمومی جهانی نیز در واکنش به دو خط روایی،

مواضع گوناگون و بعضاً ضدونقیضی را اتخاذ نمود؛ گاهی در گرداب پروپاگاندای رسانه‌های غربی و گاهی در مواجهه با واقعیت عربان جنبش حماس در رفتار با اسرای اسرائیلی.

همه گزاره‌های فوق حول محور عنصری به نام رسانه در چرخش هستند. از طرفی با گسترش روزافزون دسترسی به شبکه‌های اجتماعی در اقصی نقاط جهان و از طرفی دیگر بهره‌گیری انسان فلسطینی از رسانه برای بازتاب واقعیت میدان فلسطین و دادخواهی از جهانیان، افکار عمومی را به تشکیک در مفروضات خود درباره مسئله فلسطین واداشته است. به نظر می‌رسد آنچه راوی امروز و تاریخ ۷۵ ساله اشغال این سرزمین است، نه دروغ‌های گوبلزِ رهبران صهیونیست و نه دستگاه پر قدرت پروپاگاندای غربی، بلکه انسان فلسطینی است. انسان فلسطینی‌ای که با تمسک به شبکه‌های اجتماعی توانسته است روایت اشغال، رنج و محنت، مقاومت و پیروزی و به‌طور کلی حیات روزمره خود را از قاب موبایل برای مخاطبین خود بازگو کند.

گزارش پیش‌رو با نینگاهی به واقعیت مواجهه افکار عمومی جهانی طی سالیان با مسئله فلسطین و نقش‌آفرینی رسانه‌ها برای اصلاح انگاره‌های مقاومت فلسطینی در اذهان، دریچه‌ای نوین برای تحلیل مسائل فلسطین می‌گشاید. در ادامه با استناد به پیمایش‌های مراکز معتبر افکارسنجی، سعی شده است دیدگاه مردم جهان در خصوص نبرد طوفان الاقصی با نگاهی تحلیلی مورد نقد و بررسی قرار گیرد.

فلسطین، مرگ سیاست و رسانه

میشل فوکو جامعه‌شناس فرانسوی پسا ساختارگرا، در اواخر قرن بیستم نظریه زیست سیاست را مطرح کرد. مراد او از زیست سیاست عبارت است از سیطره قدرت بر زندگی. مقصود از زیست قدرت دست‌یابی قدرت به انسان به منزله موجودی زنده است، به طوری که امر زیستی

تحت کنترل دولت قرار گرفته و دست کم گرایشی به کنترل دولتی امر زیستی به وجود آمده است. آنچه زیست قدرت به دنبال آن است، نه صرفاً زیر نظر گرفتن امر روزمره و حیات طبیعی انسان‌ها، بلکه فراهم آوردن شرایطی برای دستیابی به زندگی هرچه بهتر برای شهروندان است. البته این تنها بُعد زیست سیاست نیست. به عبارتی دیگر، یک روی سکه زیست سیاست «حرکت به سوی زندگی با کیفیت تر و ساختن نژاد برتر» و روی دیگر آن «ریختن خون جمعیت‌های مزاحم» است. وجه دوم سکه زیست سیاست می‌گوید که در مسیر تحقق آمال و اهداف شما برای فراهم آوردن زندگی هرچه بهتر در جامعه خود، جمعیتی در جغرافیای دیگری جمع شده‌اند تا مانع از تحقق این گام‌ها شوند. در این نقطه است که زیست سیاست جای خود را به مرگ سیاست می‌دهد.

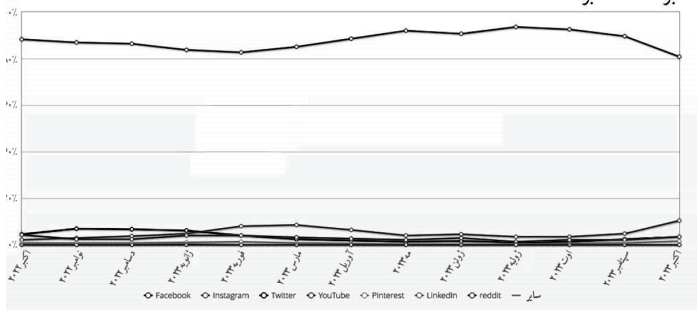
مرگ سیاست عبارت است از نحوه مدیریت مرگ و نابودسازی. به دیگر بیان، مرگ سیاست تصمیم‌گیری یک حاکمیت برای پایان بخشیدن به حیات سایر انسان‌هاست. برای تحقق این وضعیت نیز دو رخداد الزامی می‌نماید: ۱. قرارداد جمعیت مزاحم در موقعیت جغرافیایی غیرطبیعی؛ ۲. دیگرانگاری جمعیت مزاحم. در واقع برای ورود به میدان مرگ سیاست باید جغرافیایی که پذیرای جمعیت مزاحم است را به‌عنوان جغرافیای تهدیدآمیز و مردم ساکن در آن منطقه را فاقد صلاحیت زیست طبیعی دانست.

آنچه در نزاع میان فلسطین و رژیم صهیونیستی جریان دارد، همین است. پس از تثبیت قلمرو فلسطین در دو منطقه کرانه باختری و غزه، رژیم صهیونیستی تلاش کرد تا به هرگونه ممکن زندگی در این منطقه را برای مردم دشوار کند. تا آنجا که مسئله اصلی مردم نه زندگی کردن، بلکه زنده ماندن است. به نوعی مردم فلسطین مرگ را کالای ارزانی می‌دانند که دسترسی به آن در هر لحظه ممکن است و از سویی دیگر برای زنده ماندن باید چانه‌زنی کنند. توجیه رهبران رژیم صهیونیستی در قبال این سیاست ددمنشانه، دفع خطری است که شهرک‌نشینان اسرائیلی را تهدید می‌کند.

در مواجهه با سیاست‌های رژیم صهیونیستی، مردم فلسطین از عنصر رسانه برای دادخواهی و همچنین تلاش برای «نمایش زندگی تحت اشغال» بهره‌آفری می‌برند. به دیگر سخن، انسان‌رسانه‌های فلسطینی برای نشان‌دادن زیست روزانه خود در شرایط استثنایی‌ای که رژیم صهیونیستی برای ایشان به وجود آورده است، با تولید محتواهای رسانه‌ای سعی در امیدآفرینی به هم‌میهنان داخل و خارج و همچنین سایر دغدغه‌مندان مسئله فلسطین دارند. از جمعیت پنج میلیونی فلسطین، ۳/۶۵ میلیون نفر (۷۰/۶ درصد) کاربر اینترنت هستند که از این جمعیت نیز ۳/۱۰ میلیون نفر در شبکه‌های اجتماعی فعالیت می‌کنند. در این میان، سرعت قابل قبول ۷/۵۵ مگابایت بر ثانیه اینترنت همراه در فلسطین سبب تسهیل شرایط بهره‌وری هرچه بیشتر از شبکه‌های اجتماعی شده است.

آمار رسانه‌های اجتماعی در محدوده فلسطین

اکتبر ۲۰۲۲ - اکتبر ۲۰۲۳

نمودار ۱: آمار رسانه‌های اجتماعی در محدوده فلسطین

همان‌گونه که در نمودار بالا نیز هویدا است، فیس‌بوک در فلسطین نیز مانند سایر جهان عرب رتبه اول را داراست. البته به نظر می‌رسد میزان استفاده مردم فلسطین از فیس‌بوک و همچنین فیس‌بوک مسنجر، از آن جهت است که این شبکه اجتماعی به عنوان قدیمی‌ترین شبکه اجتماعی فعال در جهان عرب، در منطقه و این کشور ریشه دوانده است. البته با وجود تعداد قابل توجه حساب‌های کاربری فعال در

فیس بوک، گرایش به سایر شبکه‌های اجتماعی بسی جدی است؛ اما همچنان کوچ گسترده از فیس بوک به شبکه‌هایی چون اینستاگرام و اسنپ‌چت محقق نشده است. جمعیت کاربران شبکه‌های اجتماعی در فلسطین به شرح ذیل است:

۱. فیس بوک: ۳ میلیون کاربر؛

۲. فیس بوک مسنجر: ۲/۴۰ میلیون کاربر؛

۳. اینستاگرام: ۱/۵ میلیون کاربر؛

۴. اسنپ‌چت: ۱/۱۰ میلیون کاربر؛

۵. توئیتر: ۱ میلیون کاربر.

بالین حال به نظرمی رسد که اینستاگرام در سال‌های اخیر با توجه به افزایش مخاطبین آن، توجه فعالین فلسطینی را بیش‌ازپیش به خود معطوف داشته است. تا آنجا که صفحات برخی از خبرنگاران و بلاگرهای اهل غزه بالغ بر ۵ میلیون دنبال کننده را به خود دیده است. محتوای این صفحات که بیشتر ناظر به مسائل فرهنگی و بازنمایی روزمره مردم فلسطین و خاصه غزه است، به هنگام وقوع جنگ و حملات رژیم صهیونیستی، تمام فعالیت خود را به پوشش اخبار مربوط به آن اختصاص می‌دهند. همان گونه که در سطور بالا ذکر شد، به نظرمی رسد که امروزه شبکه‌های اجتماعی به‌عنوان یکی از ابزارهای دفاعی مردم فلسطین در برابر شرایط استثنائی و پروپاگانداي رژیم صهیونیستی علیه ایشان است. نوع و حجم فعالیت بلاگرهای فلسطینی و همچنین شبکه توزیع ایشان به گونه‌ای است که الگوریتم‌های پلتفرم‌هایی چون اینستاگرام نیز نمی‌توانند در برابر آن‌ها مقاومت کنند.

جدول ۱: تعدادی از صفحات اینستاگرامی فعال در حوزه فلسطینی با بیش از یک میلیون دنبال‌کننده

ردیف	عنوان صفحه	تعداد دنبال‌کننده
۱	Motaz_aziaza	۱۳ میلیون
۲	Eye on Palestine	۸ میلیون
۳	Wael_eldahdouh	۲ میلیون
۴	Ahmedhijazee	۲ میلیون
۵	Muna.elkurd15	۱/۶ میلیون
۶	sbeih.jpg	۱/۵ میلیون
۷	Alijadallah66	۱/۲ میلیون
۸	Abdallah_alattar1999	۱ میلیون
۹	Saleh_aljafarawi	۳ میلیون

جهان عرب و عادی‌سازی روابط با رژیم صهیونیستی

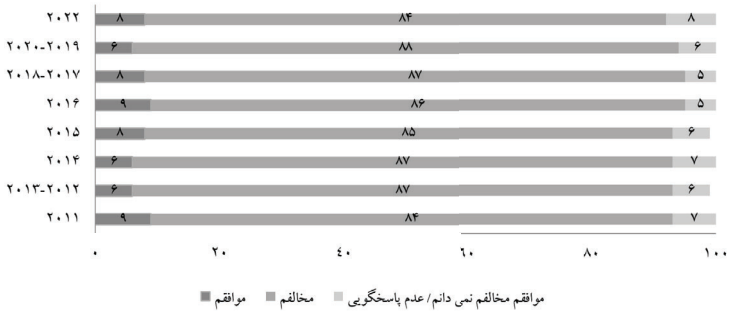
پیش از وقوع النکبه ۱۹۴۸، امکان تفکیک تعامل جهان عرب با مسئله فلسطین به دو سطح رسمی و مردمی وجود نداشت و فلسطین و آزادی آن، مسئله اصلی و مرکزی میهن عربی به شمار می‌آمد؛ اما پس از عدول سطح رسمی جهان عرب از مواضع خود و گشودن آغوش خود در برابر صهیونیست‌ها، مسئله عادی‌سازی روابط میان کشورهای عربی و رژیم صهیونیستی پررنگ شد. بدین ترتیب، مسئله فلسطین در سطح رسمی عربی، از سطح یک مسئله عمومی به یک مسئله داخلی و فلسطینی تقلیل پیدا کرد؛ به دیگر سخن، فلسطین نه مسئله همه دولت‌های اسلامی، بلکه مسئله مردم فلسطین و گروه‌های سیاسی داخلی فلسطینی است.

پس از شکل‌گیری انتفاضة دوم در سال ۲۰۰۰ و همچنین امضای طرح صلح عربی در سال ۲۰۰۲، سخن از عادی‌سازی روابط عربی-اسرائیلی به منظور دستیابی به راه‌حل دو دولتی براساس مرزهای ۱۹۶۷ به میان آمد؛ اما به قطع می‌توان گفت که موضع مردم میهن عربی در

مواجهه با عدول دولت‌های خود از مسئله فلسطین، دیگرگونه و مبتنی بر آزادی فلسطین و نابودی رژیم صهیونیستی بوده و هست. نبیل حسین، پژوهشگر حوزه اقتصاد سیاسی طی مقاله‌ای در مجله «سیاسات عربیه» متعلق به «المركز العربی للأبحاث و دراسه السياسات» اثبات می‌کند در کشورهای که مردم آن خود را بخشی از امت واحده عربی و مسائل جهان عرب را مسائل خود می‌دانند، مسئله فلسطین نیز به چشم یک مسئله اصلی و مرکزی نگریسته می‌شود. در دیگر سو، در کشورهایی که مردم آن گرایش‌های ملی‌گرایانه قوی‌تری دارند و معتقدند که هر کشور مسائل مختص خود را داراست، مسئله فلسطین به‌عنوان یک مسئله داخلی و بی‌ربط به ایشان شناخته می‌شود. کشورهای مصر، مراکش، عراق و موریتانی از دسته اول هستند و لبنان تنها کشوری است که در آن، کفه ترازو به سمت دسته‌ای می‌چربد که جهان عرب را متشتت و مسئله فلسطین را یک مسئله داخلی می‌انگارند.

با این‌همه، در گذر سال‌ها تغییر چندانی در نگرش مردم جهان عرب درباره مسئله فلسطین ایجاد نشده است. نتایج نظرسنجی المركز العربی للأبحاث و دراسه السياسات در سال ۲۰۲۲ نشان می‌دهد که ۸۴ درصد مردم کشورهای عربی، با به رسمیت شناختن اسرائیل از سوی کشور خود مخالف هستند. همچنین نتایج نظرسنجی مرکز اصدااء که مؤیدی است بر مدعای مذکور، بیانگر دشمنی ۸۶ درصد جوانان جهان عرب با رژیم صهیونیستی است.

دیدگاه افکار عمومی جهان عرب در خصوص به رسمیت شناختن رژیم صهیونیستی

نمودار ۲: دیدگاه افکار عمومی جهان عرب در خصوص به رسمیت شناختن رژیم صهیونیستی

شرق و غرب جهان عرب از دیرباز تاکنون دوشادوش مبارزان فلسطینی علیه رژیم اشغالگر به نبرد پرداخته است. آنچه آمار دشمن‌انگاری رژیم صهیونیستی و عدم تمایل مردم عرب به عادی‌سازی روابط با اسرائیل را در طول سال‌های پس از ۲۰۱۱ ثابت نگاه داشته است، حافظه مشترک تاریخی و فرهنگی مردم عرب با فلسطین است. با این حال، دولت‌های خلیج فارس که در مسیر عادی‌سازی با رژیم صهیونیستی پیشگام هستند، نتوانسته‌اند چنان‌که باید افکار عمومی کشور را با خود همراه سازند. داده‌های المرکز العربی نیز گواه بر این است که عادی‌سازی برخی از دولت‌های عربی، نتوانسته افکار عمومی عرب را با خود همراه کند و همچنان اسرائیل دشمن درجه یک جهان عرب و اسلام به شمار می‌رود.

دیدگاه افکار عمومی جهان عرب در خصوص به رسمیت شناختن رژیم صهیونیستی به تفکیک مناطق مختلف عربی

نمودار ۳: دیدگاه افکار عمومی جهان عرب در خصوص به رسمیت شناختن رژیم صهیونیستی به تفکیک مناطق مختلف عربی

در پرسشی دیگر از پرسش شوندهگان خواسته شده دلیل مخالفت خود با به رسمیت شناختن اسرائیل را بیان کنند. بالاترین آمار مربوط به این سه پاسخ است که طی سال‌های ۲۰۱۴ تا ۲۰۲۲ همواره بیشترین اقبال مخاطبین را به همراه داشته است: ۱. زیرا اسرائیل دولتی است استعمارگر و به دنبال وطن‌گزینی فلسطین؛ ۲. اسرائیل دولتی است تمامیت‌خواه که به دنبال هژمونی و اشغال کشورها و ثروت‌های جهان عرب است؛ ۳. زیرا اسرائیل دولتی است تروریست و حامی تروریسم. دیدگاه آن دسته از مردم عرب که حاضر نیستند اسرائیل را به رسمیت بشناسند، نشان می‌دهد ریشه این دشمنی نه در مسائل فرهنگی یا دینی، بلکه مربوط به ذات اشغالگری و بنیان‌های تروریستی این رژیم است.

جدول ۲: دلایل عدم به رسمیت شناختن اسرائیل از سوی مردم جهان عرب از سال ۲۰۱۴ تا ۲۰۲۲

سال نظرسنجی		پاسخ‌ها				
۲۰۲۲	۲۰۲۱	۲۰۲۰	۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	
۳۶/۶	۳۳/۷	۳۱/۷	۲۷/۰	۲۴/۵	۲۳/۴	
۵/۲	۵/۹	۶/۳	۸/۲	۱۰/۳	۱۲/۲	
۳/۷	۴/۱	۳/۴	۳/۳	۴/۷	۱۱/۵	
۳/۶	۴/۸	۵/۳	۵/۸	۵/۶	۷/۵	
۶/۵	۶/۸	۸/۳	۸/۱	۶/۹	۵/۵	
۵/۱	۶/۷	۶/۶	۵/۲	۳/۳	۴/۹	
۳/۶	۳/۶	۳/۴	۳/۲	۳/۴	۲/۵	
۹/۰	۹/۴	۱۰/۱	۱۳/۰	۱۳/۰	۲/۴	
۱/۸	۱/۶	۱/۶	۲/۱	۲/۴	۲/۳	
۷/۰	۷/۶	۷/۴	۷/۶	۱۰/۴	۱/۲	
۰/۲	۲/۳	۱/۱	۰/۶	۰/۳	۳/۴	
۲/۵	۱/۹	۱/۶	۱/۸	۰/۶	۱۰/۲	
۸۴/۳	۸۸/۲	۸۶/۸	۸۵/۹	۸۵/۴	۸۷/۰	
۷/۵	۶/۲	۷/۹	۹/۵	۸/۹	۶/۰	
۷/۹	۵/۶	۵/۰	۵/۰	۶/۰	۷/۰	
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	

به‌طور کلی به‌نظرمی‌رسد آنچه سبب زنده ماندن مسئله فلسطین در ضمیر مردم جهان عرب شده، داشتن حافظه تاریخی مشترک است؛ اما صرف حافظه تاریخی مشترک نیست که عامل پویایی آن است؛ بلکه به‌نظرمی‌رسد نسل جدید جوانان جهان عرب با تمسک به شبکه‌های اجتماعی و تولید محتوا برای مسئله فلسطین، در تداوم این حافظه تاریخی نقش چشمگیری داشته‌اند. گزارش مرکز العربی للأبحاث در سال ۲۰۲۲ نشان می‌دهد که ۷۷ درصد از مردم میهن عربی و خاصه جوانان از اینترنت استفاده می‌کنند که از این بین، ۹۸ درصد ایشان در شبکه‌های اجتماعی حساب کاربری دارند. از سویی دیگر، با توجه به گسترش روزافزون حرفه بلاگری در شبکه‌های اجتماعی، یکی از فعال‌ترین دسته‌های جهان عرب، جوانان فلسطینی داخل و خارج سرزمین‌های اشغالی هستند. این گروه که با محوریت تولید محتوا برای فلسطین فعالیت می‌کنند، تأثیر بسزایی در انتقال مسئله فلسطین به جوانان و سایر مردم جهان عرب دارند. درصد بالایی استفاده از شبکه‌های اجتماعی از سوی مردم جهان عرب و همچنین فعالیت صفحات مرتبط با فلسطین در شبکه‌های اجتماعی چون اینستاگرام و فیس‌بوک، پویایی و مانایی مسئله فلسطین در ضمیر جهان عرب را ضمانت می‌کند.

جایگاه مسئله فلسطین نزد افکار عمومی غربی

مواجهه غرب با مسئله فلسطین همواره میان «انکار» و «تأیید» در نوسان بوده است؛ «انکار» موجودیتی به نام انسان فلسطینی و سرزمینی با فرهنگ موزاییکی در طول تاریخ و «تأیید» تمدنی ریشه‌دار در این جغرافیا که متعلق به قومیتی خاص (یهود) است. شاید به جرئت بتوان گفت که مخاطب اصلی پروپاگاندا ی صهیونیسم در خصوص مسئله «فلسطین مانند سرزمینی بدون مردم، برای مردمی بدون سرزمین» یا مسئله هولوکاست، مردم مغرب زمین بوده‌اند. از همین روست

که امروزه یکی از اصلی‌ترین حامیان رژیم صهیونیستی در ایالات متحده آمریکا افراد بالای ۳۰ سالی هستند که تحت تأثیر القاءات رسانه‌ای، پیش‌فرض‌های وطن‌گزینانه صهیونیست‌ها را طی سال‌های اشغال فلسطین پذیرفته‌اند. همچنین سانسور شدید جنایت‌های رژیم صهیونیستی در رسانه‌های غربی و خاصه آمریکایی به‌خوبی اثر خود را در نگرش مردم این منطقه به چهره رژیم صهیونیستی نشان داده است. مشهور است که تولید فیلم و سریال بر محور هر موضوعی در هالیوود مجاز است جز ضدیت با اسرائیل و جریان صهیونیزم.

پیمایش Pew Research Center در سال ۲۰۲۲ نشان می‌دهد که شکاف عمیقی میان نگرش شهروندان بالای ۳۰ سال و کمتر از ۳۰ سال ایالات متحده آمریکا درباره مردم و دولت فلسطین و رژیم صهیونیستی وجود دارد. این پیمایش در که بازه ۱۳-۷ مارس ۲۰۲۲ با جامعه آماری ۱۰/۴۴۱ شهروند بزرگ‌سال آمریکایی انجام شد، نشان می‌دهد ۶۱ درصد افراد کمتر از ۳۰ سال در ایالات متحده، دید مثبتی درباره مردم فلسطین دارند. حال آنکه این آمار در خصوص شهرک‌نشینان صهیونیست عدد ۵۶ درصد را نشان می‌دهد. همچنین دولت فلسطین و دولت رژیم صهیونیستی در نظر ایشان به ترتیب ۳۵ درصد و ۳۴ درصد مطلوب جلوه می‌کنند. جدول پایین نشان می‌دهد که هرچقدر به‌سوی گروه‌های سنی بالاتر جامعه آمریکا حرکت می‌کنیم، میزان محبوبیت رژیم صهیونیستی نیز افزایش می‌یابد. حال آنکه جوانان آمریکایی، راهی غیر از پدران خود در پیش گرفته‌اند.

جدول ۳: شکاف‌های دیدگاه مردم ایالات متحده دربارهٔ اسرائیل و فلسطین (به درصد)

دیدگاه به مردم اسرائیل		دیدگاه به مردم فلسطین				
کاملاً مطلوب	خیلی مطلوب	تا حدی	کاملاً مطلوب	خیلی مطلوب		تا حدی
۶۷	۲۰	۴۷	۵۲	۹	۴۳	همهٔ بزرگسالان آمریکایی
۷۸	۳۲	۴۷	۳۷	۵	۳۲	جمهوری‌خواه
۶۰	۱۱	۴۹	۶۴	۱۲	۵۲	دموکرات
۵۶	۱۳	۴۳	۶۱	۱۶	۴۵	۱۸-۲۹ ساله
۶۵	۱۶	۴۹	۵۵	۸	۴۶	۳۰-۴۹ ساله
۶۸	۲۱	۴۷	۴۵	۷	۳۸	۵۰-۶۴ ساله
۷۸	۳۰	۴۸	۴۷	۷	۴۰	۶۵+ ساله
۷۴	۲۸	۴۶	۴۶	۷	۳۹	پروتستان
۸۶	۴۲	۴۴	۳۷	۵	۳۲	سفیدپوست انجیلی
۷۰	۲۱	۴۹	۴۷	۶	۴۱	سفیدپوست، غیرانجیلی
۵۸	۱۳	۴۴	۵۳	۱۱	۴۲	سیاه‌پوست انجیلی
۶۷	۱۹	۴۸	۵۰	۹	۴۱	کاتولیک
۵۸	۱۰	۴۸	۵۹	۱۰	۴۹	غیرمذهبی
۶۰	۱۱	۴۹	۶۵	۱۲	۵۳	آتنیست/آگنوستیک
۵۶	۹	۴۷	۵۶	۱۰	۴۶	معمولی

نمودار زیر نیز نشان می‌دهد محبوبیت مردم فلسطین نزد مردم آمریکا رشد ۶ درصدی داشته و هم‌زمان درصد کسانی که دید مثبتی دربارهٔ مردم این کشور ندارند ۵ درصد کاهش پیدا کرده است. همچنین نمودار گویای این است که محبوبیت دولت رژیم صهیونیستی نسبت به سال ۲۰۱۹ رشد قابل توجهی کرده است. آنچه درصد محبوبیت دولت رژیم را نزد مردم آمریکا بالا نگه داشته، همان مدعای فوق و شکاف نسلی میان افراد بالای ۳۰ سال و افراد کمتر از ۳۰ سال است.

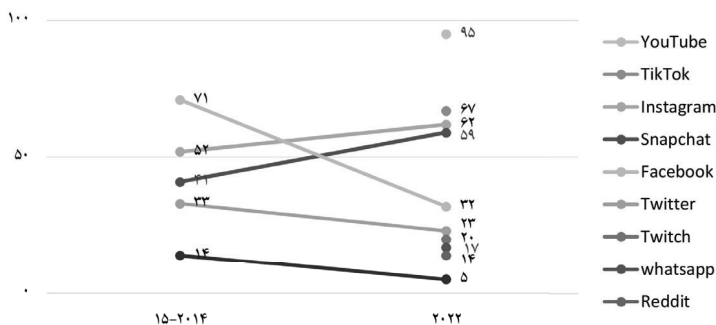
درصد کسانی که می‌گویند که نگاهی ___ نسبت
به ___ دارند

نمودار ۴: نوع نگاه به فلسطین و اسرائیل

در تفسیر این پدیده می‌توان به پیوند وثیقی اشاره کرد که میان میزان استفاده نوجوانان و جوانان آمریکایی از شبکه‌های اجتماعی و میزان اطلاع ایشان از واقعیت میدان فلسطین وجود دارد. به گزارش مرکز pew در سال ۲۰۲۲ در خصوص میزان استفاده نوجوانان آمریکایی از شبکه‌های اجتماعی، ۹۵ درصد ایشان از یوتیوب، ۶۷ درصد از تیک‌تاک و ۶۲ درصد از اینستاگرام استفاده می‌کنند. طبیعتاً با توجه به درصد بالای استفاده نسل جدید ایالات متحده آمریکا از شبکه‌های اجتماعی، می‌توان چنین برداشت کرد که احتمال دسترسی ایشان به محتوای تولیدشده فعالین رسانه‌ای در خصوص فلسطین و به تبع، میزان اطلاع از واقعیت حاکم بر میدان فلسطین نیز افزایش یابد.

درصد نوجوانان آمریکایی که می‌گویند تاکنون از این اپلیکیشن‌ها استفاده کرده‌اند

نمودار ۵: استفاده نوجوانان آمریکایی از اپلیکیشن‌ها

طوفان الاقصی

پس از انتفاضه الاقصی در سال ۲۰۰۰ و افزایش فشارهای مقاومت فلسطین بر رژیم صهیونیستی، آریل شارون نخست‌وزیر اسبق اسرائیل طرح جداسازی شهرک‌ها و خروج نیروهای اسرائیلی از نوار غزه را به کنست تقدیم کرد. پس از تصویب این طرح در ژانویه ۲۰۰۴، خروج نیروهای اسرائیلی و تخلیه شهرک‌های موجود در نوار غزه به صورت تدریجی آغاز شد. پس از تثبیت قلمروی نوار غزه، جنبش مقاومت اسلامی (حماس) در انتخابات سال ۲۰۰۶ در رقابت با جنبش فتح به پیروزی رسید. رژیم صهیونیستی و ایالات متحده آمریکا که نتیجه این انتخابات را به مثابه یک تهدید واقعی برای امنیت رژیم صهیونیستی تلقی می‌کردند، با نپذیرفتن نتیجه انتخابات و همچنین افزایش فشارها بر مقاومت، عملاً نوار غزه را به منطقه‌ای قرمز تبدیل کردند. بدین منظور برای به‌زاندن مقاومت غزه، جنگ‌هایی را علیه ایشان به راه انداخت. در اینجا به آمارهای منتشره از ۴ جنگ اصلی اسرائیل علیه نوار غزه اشاره می‌کنیم:

۱. نبرد فرقان: این جنگ که از ۲۷ دسامبر ۲۰۰۸ با حمله اسرائیل به نوار غزه آغاز شد، تنها یک هدف داشت و آن هم عبارت بود از پایان بخشیدن به حیات حکومت حماس بر نوار غزه. اسرائیل طی این جنگ از سلاح‌های منع‌شدهٔ مجامع بین‌المللی مانند فسفر سفید و اورانیوم ضعیف‌شده استفاده کرد و بیش از هزار تن مواد منفجره را بر سر مردم نوار غزه ریخت. این نبرد که ۲۳ روز به طول انجامید، منجر به شهادت ۱۴۳۰ نفر و آسیب دیدن ۵۴۰۰ نفر از اهالی غزه شد. تلفات اسرائیل نیز شامل ۱۳ کشته و ۳۰۰ زخمی بود.

۲. نبرد سنگ سجیل: در ۱۴ نوامبر ۲۰۱۲ اسرائیل با هدف نابودی انبارهای نگهداری موشک‌های مقاومت فلسطین، نوار غزه مورد حملهٔ هوایی قرار داد که طی آن ۱۸۰ فلسطینی شهید و ۱۳۰۰ نفر نیز زخمی شدند. در مقابل نیز، ۲۰ اسرائیلی کشته و ۶۲۵ اسرائیلی مجروح شدند.

۳. نبرد دانهٔ توخالی: در هفتمین روز از جولای ۲۰۱۴، اسرائیل جنگی ۵۱ روزه را با حماس آغاز کرد. رژیم صهیونیستی طی این جنگ ۶۰/۶۴۴ حملهٔ هوایی، زمینی و دریایی را علیه نوار غزه انجام داد. ۱۴۴ خانواده ۳ یا بیش از ۳ عضو خود را از دست دادند. در مجموع ۲۳۲۲ فلسطینی شهید و ۱۱ هزار مجروح و ۶۰ هزار فلسطینی نیز بی‌خانمان شدند. در سوی دیگر میدان نیز، ۷۲ اسرائیلی کشته و ۲۵۲۲ نفر مجروح شدند.

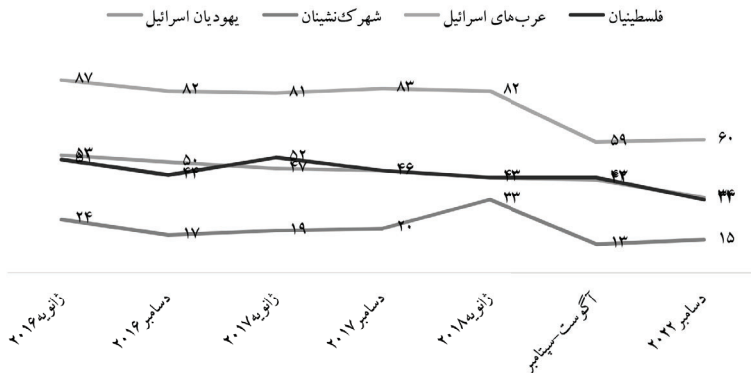
۴. جنگ سیف القدس: ماه رمضان ۲۰۲۱، مثل دیگر ماه رمضان‌های فلسطین، خالی از تنش و درگیری میان مقاومتین فلسطینی و ارتش رژیم صهیونیستی نبود. پس از پیگیری مجدانهٔ پروژهٔ یهودی‌سازی قدس شرقی از سوی نیروهای تندروی حاکم بر دولت اسرائیل و همچنین حملات پیاپی صهیونیست‌ها به نمازگزاران مسجدالاقصی و هتک حرمت آن، جنبش حماس ۴۰۰۰ موشک را روانهٔ سرزمین‌های اشغالی کرد. با این حال، بازهم رژیم صهیونیستی با بمباران منازل مسکونی

در نوار غزه و همچنین بسیاری از تونل‌های زیرزمینی، ۲۵۰ شهید و ۵۰۰۰ مجروح از جبهه مقاومت بر جای گذاشت. در حالی که تنها ۱۲ اسرائیلی کشته و ۳۳۰ نفر نیز زخمی شدند.

پس از روی کار آمدن افراطی‌ترین دولت صهیونیستی در تاریخ این رژیم مزعوم در ۲۹ دسامبر ۲۰۲۲، اقداماتی همه‌جانبه به‌منظور از میان بردن مقاومت فلسطینی‌ها آغاز شد. پروژه گسترده یهودی‌سازی کرانه باختری رود اردن، تجاوزهای آشکار شهرک‌نشین‌های صهیونیست تحت حمایت نیروهای ارتش به مسجدالاقصی و نمازگزاران، بسیج شدن ۳۰ گردان ارتش رژیم صهیونیستی در کرانه باختری به‌منظور جلوگیری از هرگونه عکس‌العمل فلسطینیان در پاسخ به فعالیت‌های تحریک‌آمیز شهرک‌نشینان و همچنین تجاوز به اردوگاه‌ها و شهرهای فلسطینی، تشدید محاصره نوار غزه، نادیده گرفتن حقوق اسرای فلسطینی، رد توافق‌نامه تبادل اسرا و ازسویی دیگر ضعف دولت‌های عربی در برابر اسرائیل و وادادگی ایشان در عادی‌سازی روابط با دولت صهیونیستی. جملگی سبب افزایش احتمالات درگیری‌های گسترده‌ای می‌شد. با این همه کسی نمی‌توانست زمان آغاز عملی شدن این احتمالات و گستره آن را پیش‌بینی کند.

همچنین نگاهی به آمارهای دسامبر ۲۰۲۲ «المركز الفلستینی للبحوث السياسیه و المسحیه» نشان می‌دهد که با توجه به روند نگرش مردم فلسطین درباره صلح با رژیم صهیونیستی، بروز یک تنش سرنوشت‌ساز بسی طبیعی به‌نظر می‌رسید. این پیمایش که در بازه ۶ الی ۱۳ دسامبر ۲۰۲۲ با نمونه آماری ۱۲۷۰ نفر در دو منطقه غزه و کرانه باختری و همچنین با نمونه آماری ۹۰۰ نفر در مناطق اشغالی، انجام شد، نشان می‌دهد که ۶۶ درصد فلسطینیان و همین‌طور ۵۳ درصد یهودیان اسرائیلی مخالف راه‌حل دو دولتی هستند. این در حالی است که عدد مذکور نسبت به سال ۲۰۱۶، رشد قابل توجهی داشته است.

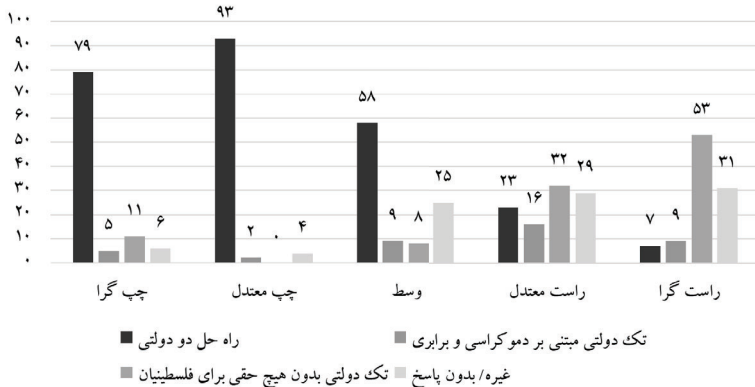
تا چه اندازه با راه‌حل دو دولتی موافق هستید؟

نمودار ۶: موافقت مردم دربارهٔ راه‌حل دو دولتی

همچنین آمارهای این مرکز نشان می‌دهد که هرچقدر از ایدئولوژی چپ به سوی ایدئولوژی راست حرکت می‌کنیم، گرایش به راه‌حل دو دولتی کمتر و اعتقاد به دولت فراگیر اسرائیل بدون قائل بودن کوچک‌ترین حقی برای فلسطینیان، بیشتر می‌شود. با این وصف، روی کارآمدن دولت افراطی نتانیا هو و همچنین چینش کابینهٔ او رخداد عظیمی را نوید می‌داد.

راه‌حل مطلوب طیف‌های سیاسی اسرائیلی برای پایان نزاع

نمودار ۷: راه‌حل مطلوب طیف‌های سیاسی اسرائیلی برای پایان نزاع

برخلاف انتظار و روند درگیری‌های سابق، صبحگاه ۷ اکتبر ۲۰۲۳ (۱۵ مهرماه ۱۴۰۲) جنبش مقاومت اسلامی «حماس» در حمله‌ای غافلگیرانه پایگاه‌های رژیم صهیونیستی در نوار غزه را با حملات موشکی مورد هدف قرار داد. حجم این حملات به گونه‌ای بود که ارتش رژیم صهیونیستی را کاملاً در دو روز اول به انفعال کشاند. حماس طی این حمله غیرقابل پیش‌بینی توانست به ۲۰ شهرک اسرائیلی در داخل خط سبز نفوذ کند و حدود ۱۳۰ اسرائیلی را به اسارت بگیرد. علاوه بر این، ۱۵۰۰ اسرائیلی طی این حمله کشته و ۳۰۰۰ نفر نیز مجروح شدند. پس از روز دوم جنگ رژیم صهیونیستی با پشتیبانی کامل ایالات متحده آمریکا حملات هوایی گسترده خود را با محوریت منازل مسکونی و اماکن عمومی‌ای چون نانوایی‌ها، بیمارستان‌ها، مدارس و... آغاز کرد.

گسترده‌گی دامنه این جنگ عکس‌العمل‌های متنوعی را از اقصی نقاط جهان به همراه داشت. گزاره‌هایی چون «تروریسم حماس یا حماس داعشی»، «حق دفاع از خود اسرائیلی‌ها»، «اسرائیل به دنبال نسل‌کشی در غزه است»، «حماس از مردم غزه نمایندگی نمی‌کند»، «هدف اسرائیل نابودی پایگاه‌های زیرزمینی حماس است و نه شهروندان غیرنظامی» و... نقل محافل عمومی و رسانه‌های خارجی شد. نقطه متمایز این جنگ از جنگ‌های پیشین میزان همبستگی مردم جهان با مردم غزه بود. علی‌رغم پروپاگانداي سنگین رسانه‌های غربی در مخدوش ساختن چهره حماس و مباح کردن خون مردم غزه، به دلیل اتصال مستقیم توده به واقعیت جغرافیای غزه از طریق شبکه‌های اجتماعی تا حد قابل توجهی این جریان پروپاگاندا با شکست سختی مواجه شد؛ اما این مدعایی نیست که بتوان به سهولت آن را پذیرفت. لذا در بخش‌های پیش‌رو به بررسی این موضوع خواهیم پرداخت.

الف) دیدگاه اسرائیلی‌ها در خصوص نبرد طوفان الاقصی

وزارت کار دولت رژیم صهیونیستی در ۱۷ اکتبر یعنی ۱۰ روز پس از آغاز جنگ طوفان الاقصی اعلام کرد که خسارت‌های اقتصادی ناشی

از جنگ، ۱/۱۵ میلیارد دلار برآورد می‌شود. اصلی‌ترین دلیلی که وزارت کار اسرائیل برای این رقم برمی‌شمارد، عبارت است از غیاب نیروهای کار به دلیل مسائل امنیتی. ۳۰ درصد از نیروهای کار اسرائیلی از آغاز جنگ تا تاریخ مذکور، از حضور در محل کار سر باز زده‌اند. علاوه بر موارد مذکور، خسارت‌های ناشی از حملات حماس به اسرائیل در بخش صنعت و همچنین کاهش قدرت خرید و مواردی از این دست، نیازمند بررسی مجزایی است که به دلیل فقر داده نمی‌توان با قطعیت درباره آن سخن گفت. باین‌همه شکاف‌های سیاسی و اقتصادی پیشینی دولت نتانیا‌هو نیز خود عامل دیگری است برای افزایش نارضایتی‌های شهرک‌نشینان صهیونیست و همچنین عدم تمایل به ماندن در سرزمین‌های اشغالی.

سوم اکتبر، شبکه ۱۳ عبری نظرسنجی‌ای برگزار کرد که نتایج آن شایان توجه است:

● ۴۷ درصد شرکت‌کنندگان معتقدند با پایان جنگ نتانیا‌هو نیز باید استعفا کند. این در حالی است که ۲۹ درصد موافق استعفای زودهنگام نتانیا‌هو هستند.

● ۷۵ درصد از شهرک‌نشینان صهیونیست جنگ ۷ اکتبر را شکستی برای اسرائیل می‌دانند و نتانیا‌هو را مسئول این مسئله می‌دانند.

● ۶۸ درصد پاسخ‌دهندگان نیز مدعی‌اند سیاست‌های اقتصادی دولت ناصحیح است.

براساس نظرسنجی منتشرشده در روزنامه معاریو در تاریخ ۲۰ اکتبر (۲۸ مهرماه) نیمی از اسرائیلی‌ها خواهان جلوگیری از هرگونه تهاجم زمینی به غزه هستند. این در حالی است که نظرسنجی همین روزنامه در تاریخ ۱۹ اکتبر، حاکی از حمایت ۶۵ درصدی شهرک‌نشینان صهیونیست برای حمله زمینی همه‌جانبه به غزه است. این عقب‌نشینی خود گواه شرایط داخلی اسرائیل و عدم تمایل شهرک‌نشینان برای تداوم جنگ است.

نتایج مذکور نشان می‌دهد که شرایط سیاسی و اجتماعی داخلی رژیم صهیونیستی چنان آشفته است که امکان بازسازی آن و بازتولید اعتماد در صفوف مختلف مردم کمی دور از دسترس می‌نماید. محمد پاکدامن در کتاب «اسرائیل؛ ادامه یا خاتمه» (۱۳۹۹) می‌نویسد: نئوپولیسم در سپهر سیاسی، سیاست‌های افراطی نئولیبرال در عرصه اقتصادی و رویکردهای افراطی میلیتاریستی فضای خسته‌کننده‌ای را برای افراد ایجاد کرده است. این افراد در سایه رنگ باختن ایدئولوژی‌ها، وضعیت اقتصادی خود را دائماً در معرض خطر می‌بینند. این مسئله علی‌الخصوص پس از قوت گرفتن گروه‌های مقاومت و استهلاک توان بسیاری از رژیم در مقابله با این گروه‌ها تشدید شده است. در چنین شرایطی است که ورود اسرائیل به این جنگ خانمان‌سوز (طوفان الاقصی) موجودیت رژیم را در سایه کاهش چشمگیر سرمایه اجتماعی، با تهدیدی جدی مواجه می‌سازد.

اما درسوی دیگر دیدگاه شهرک‌نشینان صهیونیست در خصوص میدان نبرد شایان توجه است. طبق افکارسنجی مرکز دموکراسی اسرائیل با نمونه آماری ۶۰۰ نفر، تنها ۱۰ درصد از یهودیان اسرائیلی از توقف درگیری‌ها با هدف تبادل اسرا حمایت می‌کنند. همچنین ۴۴/۳ درصد یهودیان اظهار داشتند که خواهان مذاکره برای آزادی اسرا اما بدون توقف درگیری هستند. یوسی مکلببرگ کارشناس اسرائیلی می‌گوید: درحالی‌که بسیاری از اسرائیلی‌ها خواهان بازگشت اسرا به خانه خود هستند؛ اما هم‌زمان نگران‌اند که مبادا توافق بر سر آزادی اسرای اسرائیلی و فلسطینی، دشمن (حماس) را برای انجام عملاتی مثل ۷ اکتبر در آینده جری کند. مکلببرگ اضافه می‌کند: تجربه تلخ آزادی یحیی سنوار در حافظه اسرائیلی‌ها هنوز زنده است. ۲۶/۶ درصد از شرکت‌کنندگان در این نظرسنجی، گفته‌اند که به‌هیچ‌وجه اسرائیل نباید برای آزادی اسرا با حماس بر سر میز مذاکره بنشیند.

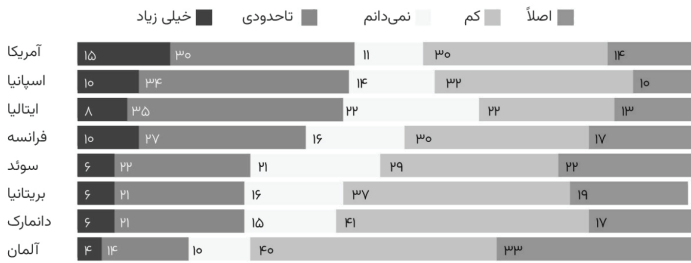
ب) دیدگاه جوامع غربی درباره جنگ طوفان الاقصی

با وقوع نبرد طوفان الاقصی و کشتار بی سابقه مردم غزه از سوی ارتش رژیم صهیونیستی به پشتوانه حمایت‌های لجستیکی ایالات متحده آمریکا، تصاویر اجتماعات گسترده‌ای از مردم اقصی نقاط جهان و خاصه کشورهای غربی در حمایت از مردم غزه و اعتراض به تروریسم اسرائیل منتشر شد. با این حال به نظرمی رسد جمعیتی که در مغرب زمین به خیابان‌ها آمده بودند، همه مردم آن کشور را نمایندگی نمی‌کردند؛ به‌دیگر سخن، ای بسا معترضینی در این میان بودند که حاضر به اقدام میدانی نبودند یا کسانی که حامیان سفت‌وسخت اسرائیل به شمار می‌آیند. با این حال چه پیش از وقوع نبرد طوفان الاقصی و چه در حین آن، مراکز افکارسنجی غربی گزارش‌هایی را مبتنی بر نتایج پیمایش‌های خود در خصوص نگرش مردم غرب به نزاع فلسطین و اسرائیل منتشر کرده‌اند.

مرکز انگلیسی YouGov در بازه ۱۰ الی ۲۳ می ۲۰۲۳ (۲۰ اردیبهشت الی ۲۰ خرداد ۱۴۰۲) طی نظرسنجی‌ای با جامعه آماری ۱۰۱۶۲ نفر دیدگاه مردم کشورهای انگلستان، فرانسه، آلمان، دانمارک، سوئد، اسپانیا، ایتالیا و ایالات متحده آمریکا را در خصوص درگیری‌های میان فلسطین و اسرائیل گزارش کرد. براساس یافته‌های این مرکز، درگیری میان اسرائیل و فلسطین برای بسیاری از پاسخگویان در غرب چندان اهمیتی ندارد یا اصلاً حائز اهمیت نیست. آلمانی‌ها بیشتر از دیگر پاسخ‌گویان گفته‌اند که این درگیری برایشان چندان اهمیتی ندارد. در مقابل، مردم ایتالیا کمتر از سایر کشورها درباره درگیری میان اسرائیل و فلسطین بی‌توجه‌اند. از سویی دیگر آمریکایی‌ها و اسپانیایی‌ها و ایتالیایی‌ها بیشتر از دیگران گفته‌اند که درگیری میان اسرائیل و فلسطین به میزان خیلی زیاد یا نسبتاً زیادی برایشان اهمیت دارد.

درگیری اسرائیل و فلسطین چقدر برای مردم کشورهای اروپای غربی و آمریکا اهمیت دارد؟

درگیری اسرائیل و فلسطین چقدر برای شما اهمیت دارد؟ %

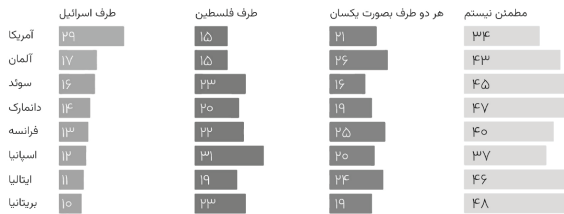
نمودار ۸: درگیری اسرائیل و فلسطین چقدر برای مردم کشورهای اروپای غربی و آمریکا اهمیت دارد؟

نکته حائز اهمیت در تحلیل داده‌های فوق این است که عدم‌اهتمام افکار عمومی به مسائل بین‌المللی در بسیاری از کشورها امری است متداول. از همین رو عدم‌توجه مردم مغرب زمین به مسئله درگیری فلسطین و اسرائیل مانند سایر مسائل بین‌المللی طبیعی می‌نماید. شاید نقطه تمرکز در نمودار بالا، اختلاف چشمگیر عدم‌توجه مردم کشور آلمان به مسئله فلسطین در مقایسه با سایر کشورها باشد.

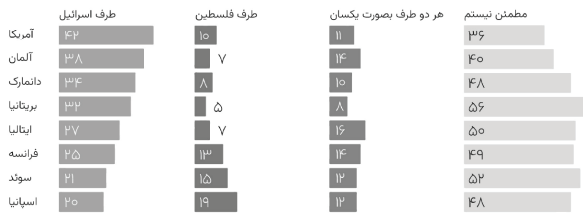
پرسش‌شوندگان در پاسخ به سؤالی در خصوص همدردی با فلسطین یا اسرائیل مواضع قابل‌توجهی را اتخاذ کرده‌اند. عدم‌اطمینان در پاسخ‌گویی درباره همدردی با یکی از طرفین درگیری، بالاترین درصد پاسخ‌ها را در میان تمامی هفت کشور اروپای غربی و ایالت متحده داشته است. ازسویی دیگر، جز آلمان و ایالات‌متحده، شش کشور حاضر در پیمایش بیشتر با مردم فلسطین ابراز همدردی می‌کنند تا اسرائیل. همچنین نتایج این افکارسنجی نشان می‌دهد که مردم این کشورها معتقدند دولتشان بیشتر طرفدار اسرائیل است تا فلسطین. البته که در این بخش نیز درصد عدم‌اطمینان پاسخ‌دهندگان بالا است.

کمتر از نیمی از مردم اروپای غربی و آمریکا تمایل دارند در بحث اسرائیل و فلسطین جانبداری کنند، اگرچه باور دارند که دولت‌هایشان بیشتر با اسرائیل همدردی می‌کند

با کدام طرف در مناقشه اسرائیل و فلسطین بیشتر همدردی می‌کنید؟ %

به نظر شما [دولت ملی پاسخ‌دهنده] با کدام طرف در درگیری اسرائیل و فلسطین بیشتر همدردی می‌کند؟ %

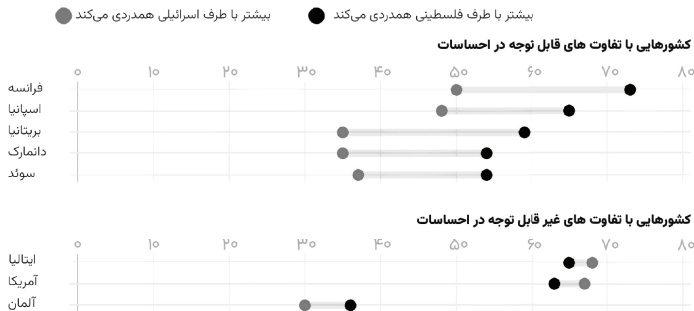

نمودار ۹: جانبداری غربی‌ها و همدردی دولت‌هایشان با اسرائیل و فلسطین

یافته قابل توجه در این پیمایش این است که در تعدادی از کشورهای اروپایی کسانی که درباره فلسطین اعلام طرفداری کرده‌اند، بیش از دیگران به درگیری میان اسرائیل و فلسطین اهتمام می‌ورزند. برای مثال، در فرانسه ۷۳ درصد از کسانی که خود را بیشتر حامی فلسطین معرفی کرده‌اند، اظهار داشته‌اند که درگیری میان اسرائیل و فلسطین اهمیت بیشتری برایشان دارد. این در حالی است که تنها ۵۰ درصد حامیان اسرائیل مدعی‌اند که نزاع فلسطین و اسرائیل برایشان اهمیت دارد. در بریتانیا نیز آمار حامیان فلسطین و اسرائیل و اهتمام ایشان به نزاع این دو، به ترتیب ۵۹ و ۳۵ درصد است.

در بریتانیا، فرانسه و اسپانیا، کسانی که احساساتشان بیشتر به فلسطینی‌ها وابسته است، احتمال بیشتری دارد که بگویند درگیری اسرائیل و فلسطین برای آنها اهمیت دارد. در آلمان، ایتالیا و ایالات متحده، احساسات بین طرفداران اسرائیل و فلسطین تقریباً یکسان است.

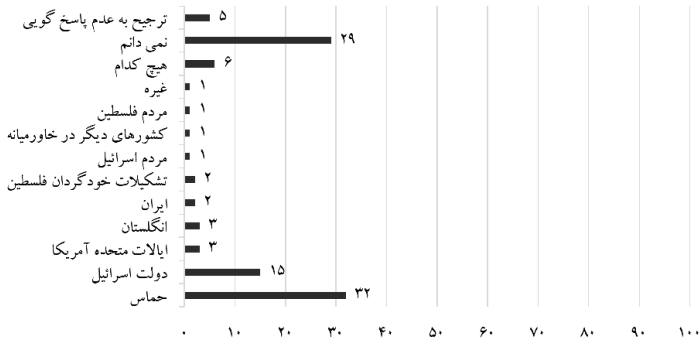
درگیری اسرائیل و فلسطین چقدر برای شما اهمیت دارد؟ ٪ جواب‌های «بسیار زیاد» یا «تاحدودی»

نمودار ۱۰: اهمیت درگیری اسرائیل و فلسطین برای مردم کشورهای غربی

با این همه با توجه به شروع ناگهانی و غیرقابل انتظار نبرد طوفان الاقصی و همچنین عاملیت حماس در آغاز این جنگ، دستگاه پروپاگاندای غربی به خوبی توانست بر موج تخریب چهره حماس سوار شود. امری که می‌توان نتایج آن را در افکارسنجی‌های انجام‌شده حین جنگ، به خوبی مشاهده کرد. یافته‌های پیمایش‌های مراکز غربی نشان می‌دهد که جامعه غربی در عین نگرانی در قبال مردم غیرنظامی غزه و همچنین شهرک‌نشینان صهیونیست، خشمی فروخورده نسبت به حماس دارند. چراکه وی را آغازگر جنگ دانسته و به‌عنوان مقصر اصلی شرایط کنونی غزه تلقی می‌کنند. نتایج مرکز افکارسنجی Ipsos نشان می‌دهد که ۳۲ درصد مردم بریتانیا، حماس را در این جنگ سرزنش می‌کنند و در مقابل تنها ۱۵ درصد دولت اسرائیل را مسئول این جنگ می‌دانند. این پیمایش که در بازه ۲۰ الی ۲۳ اکتبر سال جاری با جامعه آماری ۱۰۲۰ شهروند بزرگسال ۱۸ تا ۷۵ سال بریتانیایی انجام شد، بیانگر دیدگاه مردم این کشور در خصوص جنگ طوفان الاقصی و جایگاه دولت این کشور در نبرد اخیر است:

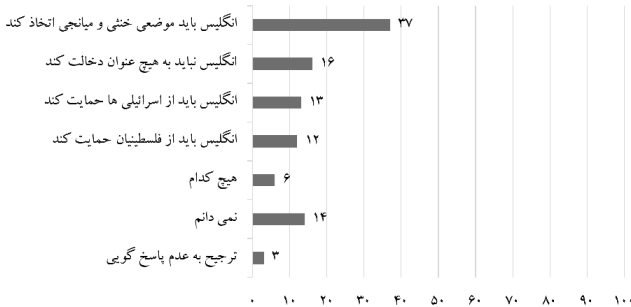
چه کسی را بیشتر مسئول درگیری‌های اخیر در اسرائیل و غزه می‌دانند؟

نمودار ۱۱: مردم بیشتر چه کسی را مسئول درگیری‌های اخیر در اسرائیل و غزه می‌دانند؟

یافته‌ها نشان می‌دهد که ۶۹ درصد بریتانیایی‌ها می‌گویند که نزاع اخیر را کاملاً یا نسبتاً دنبال می‌کنند. پرسش‌شوندگان بیش از آنکه امنیت ملی بریتانیا را متأثر از جنگ طوفان الاقصی بدانند، نگران شهروندان عادی غزه و اسرائیل هستند (از هر ۱۰ بریتانیایی، ۷ نفر نگران شهروندان غیرنظامی غزه و اسرائیل هستند). درعین حال ۳۷ درصد ایشان معتقدند که دولت بریتانیا باید موضعی بی‌طرفانه و میانجی اتخاذ کند به جای آنکه بخواهد طرف اسرائیل یا فلسطین را بگیرد.

ورود انگلیس در قبال درگیری‌های اخیر در اسرائیل و غزه باید چگونه باشد؟

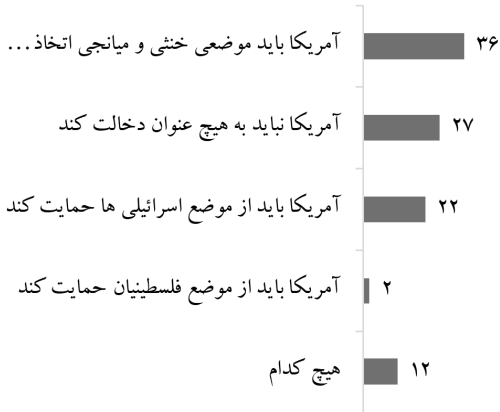

نمودار ۱۲: نگرش درباره‌ی موضع انگلیس در قبال درگیری‌های اخیر در اسرائیل و غزه

همان‌گونه که در بخش نگرش کشورهای غربی به مسئله فلسطین نیز بیان شد، گروه‌های سنی جوان (۱۸ تا ۳۵ سال) به دلیل اتصال مستقیم به واقعیت میدان فلسطین از طریق شبکه‌های اجتماعی، همبستگی بیشتری با مردم فلسطین دارند. به‌دیگرسخن، تمایلشان به فلسطین بیش از رژیم صهیونیستی است. نتایج افکارسنجی Ipsos نیز این مدعا را در خصوص جوانان بریتانیایی تصدیق می‌کند. ۲۳ درصد افراد ۱۸ تا ۳۴ سال شرکت‌کننده در این پیمایش، تمایل دارند که دولت بریتانیا از فلسطینی‌ها حمایت کند و تنها ۷ درصد خواهان حمایت دولت از اسرائیل هستند؛ اما دردیگرسو، ۲۲ درصد از افراد ۵۵ تا ۷۵ سال بیشتر به حمایت دولت از اسرائیل تمایل دارند تا فلسطین (۴ درصد). هرچقدر به‌سوی گروه‌های سنی بالاتر حرکت می‌کنیم، میزان حمایت از رژیم صهیونیستی نیز افزایش می‌یابد.

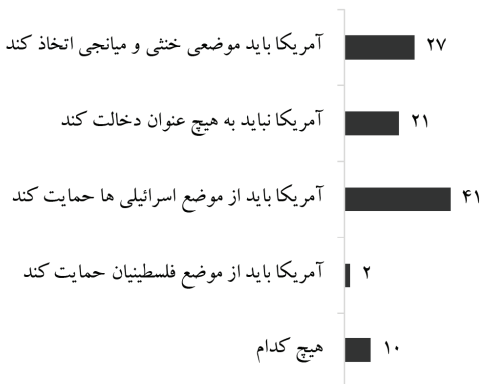
مرکز Ipsos تنها ۱۰ روز پس از آغاز جنگ در ۱۶ اکتبر سؤالاتی مشابه را از مردم ایالات متحده نیز پرسیده بود. دوسوم آمریکایی‌ها وضعیت نبرد غزه و اسرائیل را دنبال می‌کنند که ۳۰ درصد ایشان پیگیر این نبرد هستند. در قیاس با داده‌های مربوط به افکار عمومی آمریکایی درباره جنگ ۲۰۱۴ میان اسرائیل و حماس، مشاهده می‌شود که ۴۱ درصد مردم آمریکا معتقدند که در جنگ اخیر دولت ایالات متحده باید طرف اسرائیل را بگیرد و از آن حمایت همه‌جانبه بکند. این در حالی است که آمارهای مربوط به سال ۲۰۱۴، عدد ۲۲ درصد را نشان می‌دهد.

ورود ایالات متحده آمریکا در قبال درگیری‌ها میان اسرائیل و غزه
باید چگونه باشد؟ (۳۰ جولای-۱۰ اوت ۲۰۱۴)

نمودار ۱۳: نگرش درباره موضع آمریکا در قبال درگیری‌ها میان اسرائیل و غزه ۲۰۱۴

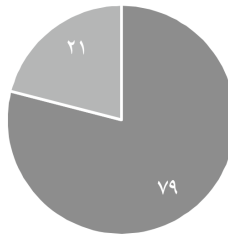
ورود ایالات متحده آمریکا در قبال درگیری‌ها میان اسرائیل و
حماس در غزه باید چگونه باشد؟ (۱۲ و ۱۳ اکتبر ۲۰۲۳)

نمودار ۱۴: نگرش درباره موضع آمریکا در قبال درگیری‌ها میان اسرائیل و غزه ۲۰۲۳

حدود نیمی از آمریکایی‌ها نیز مسئولیت جنگ را متوجه حماس می‌دانند. هم‌زمان با این مدعا، ۸۳ درصد پاسخ‌گویان نیز حماس را سازمانی تروریستی معرفی کرده‌اند. این داده بسیار نزدیک به نتایج مرکز افکارسنجی دانشگاه هاروارد است که ۷۹ درصد پاسخ‌دهندگان، حماس را گروهی تروریستی معرفی کرده‌اند.

آیا فکر می‌کنید درست‌تر این است که جنگجویان حماس شبه‌نظامی خوانده شوند یا تروریست؟

■ تروریست ■ شبه نظامی

نمودار ۱۵: نگرش درباره حماس

جدول ۴: نگرش درباره حماس به تفکیک سن

۶۵+	۶۴-۵۵	۵۴-۴۵	۴۴-۳۵	۳۴-۲۵	۲۴-۱۸	
۸ درصد	۱۳ درصد	۲۳ درصد	۳۳ درصد	۳۵ درصد	۴۱ درصد	شبه‌نظامی
۹۲ درصد	۸۷ درصد	۷۷ درصد	۶۷ درصد	۶۵ درصد	۵۹ درصد	تروریست

هرچند تصاویر خیابان‌های کشورهای غربی و حمایت‌های همه‌جانبه مردم ایشان از مردم غزه بیانگر همبستگی با رنج و محنت اهالی غزه است؛ اما قطعه گم‌شده این پازل، نگاهی است که به حماس و جریان مقاومت در افکار عمومی وجود دارد. نتایج مذکور نشان می‌دهد هرچقدر اتصال به واقعیت میدان فلسطین، انگاره مظلومیت این مردم را در ذهن اهالی مغرب زمین تثبیت کرده است؛ اما توانسته واقعیت مقاومت را

به ایشان بازشناساند. با این وصف در چنین شرایط غبارآلودی اصرار رسانه‌ها و رجال سیاسی غربی برای قراردادن نام حماس در کنار نام گروه تروریستی داعش به‌خوبی معنا پیدا می‌کند.

نکته مهم‌تر آن است که به واسطه عملیات طوفان‌الاقصى شاهد رویت‌پذیری جنبش مقاومت اسلامی فلسطین در فضای رسانه‌ای هستیم. حماس پساطوفان، تبدیل به یک واقعیت غیرقابل‌کتمان در سپهر فلسطینی شده است و خواه ناخواه همه ناظران مساله فلسطین را به سمت اتخاذ موضع در قبال این پدیده تمام‌عیار سوق می‌دهد. شرایط امروز فلسطین مشابه سال‌های گذشته نیست که بخش قابل‌اعتنایی در پی نادیده‌انگاشتن کامل مقاومت فلسطینی مسلحانه و اسلامی بودند، دیگر همه حماس را به عنوان بخش مهمی از مساله فلسطین پذیرفته‌اند. نکته اساسی بعدی تاب‌آوری بی‌نظیر مقاومت غزه و جنبش حماس در پس بیش از ۵۰ روز جنگ است. این‌جاست که انگاره تفکیک میان حماس و مردم غزه کم‌کم دچار تزلزل می‌شود و اذهان را متوجه تاروپود مردمی جنبش حماس می‌نماید. هرچند هنوز تصویر قالبی و غالب در افکار عمومی غربی، تروریست‌انگاری حماس است، اما واقعیت آن است که در پس طوفان‌الاقصى، امکان آشنایی بی‌واسطه غربی‌ها از خلال انسان‌رسانه‌های فلسطینی با جبهه غزه فراهم شده و همین امر رهنمونی برای اصلاح و بهبود تصویر حماس به مثابه یک جنبش آزادی‌بخش ملی است.

حماس توانسته بازگشت انسان به‌پاخاسته فلسطینی را نمایندگی کند و نباید فراموش کرد که انگاره تثبیت‌شده غربی از فلسطین، یک تصویر منهای انسان است و از دل همین تعارض، یعنی در یک سو فلسطینی دارای کنش و در سویی دیگر تصویری از فلسطینی منفعل، می‌توان به سمت بازآرایی شناختی نو از مساله فلسطین در اذهان غربی حرکت نمود.

جمع‌بندی

وقتی سخن از افکار عمومی جهانی به میان می‌آید، آنچه در کانون توجه قرار می‌گیرد، شناخت انسان غربی است. هرچند چنین تصویری خود دارای کژوارگی است، اما از پس قرن‌ها استعمار و استثمار ظالمانه غربی، پرواضح است که هنوز هم نوع شناخت این انسان سفیدپوست غربی از پیرامون است که بخش مهمی از آن‌چه افکار عمومی جهانی خوانده می‌شود را اشغال می‌کند. و البته که فهم کلیشه‌ای، ناقص و سراسر خودبتربینی غربی، وزن قابل‌اعتنایی نیز در معادلات شناختی جهانی دارد. در چنین بستری است که به‌پاخاستن یک انسان انکارشده، می‌تواند شالوده این شناختِ قالبی غالب را متزلزل کند. طوفان‌الاقصی دقیقاً چنین کارکردی در لایه شناختی داشته است. اتفاق بی‌نظیر و بزرگ طوفان‌الاقصی، نقطه عطفی در ارتقاء شناختی مساله فلسطین بود. طوفان‌الاقصی توانست این‌بار تصویری از یک فلسطین در حال حرکت و کنش‌گر را فراروی جهانیان، بخوانید همان غربی‌ها، قرار دهد. این شناخت نو از فلسطینی‌ها اما به واسطه تحولی کلیدی رقم خورده است؛ انسان‌رسانه‌های فلسطینی بدون شک نقش پررنگی در این اتفاق داشته‌اند. روایت بی‌واسطه از فلسطین، از زبان یک فلسطینی، در جریان زندگی روزمره و پیوندخورده با مقاومت هرروزه، توانست بسیاری را در جهان با فلسطینی جدید آشنا کند. تنها نگاهی به رده سنی و نوع مصرف رسانه‌ای حامیان فلسطین و اسرائیل نشان می‌دهد که چه عاملی تاثیر بیشتری در شکل‌دهی به سمت و سوی حمایتی افراد در مساله فلسطین دارد. در یک سو ما شاهد جوانان و نوجوانانی هستیم که از خلال محتوای شبکه‌های اجتماعی چون تیک‌تاک و اینستاگرام با فلسطین ارتباطی بدون واسطه‌گری و دروازه‌بانی بنگاه‌های رسانه‌ای بزرگ برقرار کرده‌اند، و در سویی دیگر بزرگسالانی که هنوز غالباً مصرف رسانه‌ای‌شان، شبکه‌های خبری و تلویزیون کابلی است. به

بیانی دیگر در این منازعه شناختی، انسان‌رسانه‌های فلسطینی، علی‌رغم سانسور شدید شبکه‌های اجتماعی، در برابر جریان اصلی خبرپراکنی قرار گرفته‌اند. نکته جالب حجم محتوای حمایت از فلسطین در شبکه‌های اجتماعی است، داده‌ها نشان می‌دهد بیش از سه‌چهارم از محتوای تولید شده جهانی حول جنگ اخیر غزه در شبکه‌های اجتماعی همچون تیک‌تاک و اینستاگرام، حول حمایت از فلسطین بوده است و این یعنی برتری فلسطین در بستری کاملاً نابرابر.

پی بردن فلسطینی‌ها به تاثیر این روایت بی‌واسطه و مستقیم از خلال شبکه‌های اجتماعی، ریشه در تحولات سال ۱۲۰۲ دارد. ماجرای مقاومت محله شیخ جراح و روایت هرروزه آن در آن سال از طریق صفحه شخصی بچه‌های خانواده الکرد، توانست تصویری بدون روتوش از اشغال‌گری، به مثابه پدیده‌ای در جریان، را فراروی جهانیان قرار دهد و دنیا این بار قصه اشغال یک محله را به صورت لحظه به لحظه به تماشا نشست. محله شیخ جراح نقطه عطفی در فهم اشغال‌گری روزمره صهیونیستی بود و قدرت روایت فلسطینی را، علی‌رغم سانسور گسترده در شبکه‌های اجتماعی، عیان نمود.

نکته مهم دیگر، نقش بلاگرهای فلسطینی و انسان‌رسانه‌ها در تعمیق احساس تعلق به وطن در میان فلسطینیان ساکن دیاسپورا است. همین روایت‌های روزمره در شبکه‌های اجتماعی، به گواه پژوهش‌های صورت گرفته بر روی جمعیت فلسطینیان آواره و ساکن در خارج از سرزمین‌های فلسطینی، توانسته است خاطره جمعی وطن فلسطینی را در میان آوارگان تقویت کند و حس تعلق به خاک آبا و اجدادی را افزایش دهد. همین است که در نسل جدید فلسطینیان آواره شاهد رویش‌های جدیدی در نسبت با فلسطین هستیم و علی‌رغم فشار همه‌جانبه برای هدم هویتی آوارگان فلسطینی، نه تنها احساس فلسطینی بودن آوارگان کاسته نشده، که امروزه بیشتر از دهه‌های گذشته است.

یک قرن پیش، ایده اشغال فلسطین از خلال انکار فلسطینی‌ها در میان اذهان عمومی غربی مشروعیت یافت و امروز نیز بازگشت همین انسان فلسطینی به میدان و اجرای یک عملیاتِ تمام فلسطینی، به تعبیر رسای امام خامنه‌ای، توانسته دریچه‌ای نو به سمت مساله فلسطین بازگشاید و دنیای کلیشه‌زده را با فلسطینی جدید، و امر مقاومت در پیوند با زندگی و انسان، آشنا سازد. رسانه‌های جدید بی‌شک نقشی شگرف در این تحول داشته‌اند. در ایران نیز ما نیازمند بازآرایی چنین روایت‌های بی‌واسطه و پیوندخورده با زندگی روزمره از مقاومت فلسطینی هستیم. در نگاه ایرانی به فلسطین نیز در طول این سال‌ها، شاهد غیاب انسان فلسطینی بوده‌ایم و احیای دوباره عاملیت فلسطینی در لایه شناختی، ضرورتی کلیدی در مسیر بهبود و ارتقاء تصویر فلسطین در افکار عمومی ایرانی است. همان‌گونه که رهبر حکیم انقلاب با تاکید بر بُعد فلسطینی طوفان‌الاقصی، در پی ارائه تصویری نواز انسان به‌پاخاسته و مقاوم فلسطینی هستند، باید چنین رویکردی مورد توجه شناخت‌پردازان ایرانی نیز قرار گیرد.

منابع

- القضية الفلسطينية في الرأي العام العربي، سياسات عربيه، المركز العربي للأبحاث ودراسة السياسات، ۲۰۱۹، الرقم (۴۱)، ۱۲۵-۱۱۷.
- عملية طوفان الأقصى: انهيار الاستراتيجية الاسرائيلية تجاه غزة، وحده الدراسات السياسيه، المركز العربي للأبحاث ودراسه السياسات.
- پاکدامن، محمد (۱۳۹۹)، اسرائیل، ادامه یا خاتمه؛ واکاوی گسست‌های درونی بحران‌زا در رژیم صهیونیستی، مؤسسه اندیشه‌سازان نور: تهران.

- The Idea of Palestine in the West, Edward Said, MERIP Reports, No. 70 (Sep., 1978), pp. 3-11 (9 pages).
- Harvard CAPS (Center For American Political Studies) POLL, 2023 .
- <https://www.pewresearch.org/short-reads/2023/10/31/81-of-us-adults-versus-46-of-teens-favor-parental-consent-for-minors-to-use-social-media/>
- <https://www.pewresearch.org/internet/2022/08/10/teens-social-media-and-technology-2022/>
- <https://datareportal.com/reports/digital-2021-palestine>
- <https://gs.statcounter.com/social-media-stats/all/palestinian-territory>
- <https://www.reuters.com/world/middle-east/israeli-poll-finds-49-support-holding-off-gaza-invasion-2023-10-27/>
- [درصدA7درصدD8درصد86درصدD9درصد82درصدD9درصد-درصد1509695](https://arabic.rt.com/world/1509695-درصدA7درصدD8درصد86درصدD9درصد82درصدD9درصد-درصد1509695)
درصدA8درصدD8درصدB9درصدD8درصد84درصدD9درصدA7درصدD8درصد-درصدA9-13درصدD8
درصد-درصدD986درصد85درصدD9درصدA9-76درصدD8درصدAدرصدD98درصدB1درصدD8
- <https://www.ipsos.com/en-us/reutersipsos-survey-israel-hamas-war>
- <https://www.ipsos.com/en-uk/israel-gaza-conflict-7-10-britons-concerned-about- plight-of-civilians-on-both-sides>
- <https://time.com/6333781/israel-hamas-poll-palestine/>